

Demokrasi Krizi

David Van Reybrouck

Çeviri: Yusuf Sami Kamadan

DAVID VAN REYBROUCK

David Van Reybrouck (Bruges, 1971) Leuven ve Cambridge üniversitelerinde arkeoloji ve felsefe eğitimi aldı ve Leiden'de doktora yaptı. *The Plague* (2001) ve *Congo* (2010) adlı kitapları sayesinde kurgu dışı eserlerde dünya çapında ün kazandı. Bir tarih kitabı olan *Congo*, Norveççe, İsveççe, Fransızca, Almanca, Danca ve Finceye çevrildi. Brüksel'de yaşayan farklı yaşlardan, tarzlardan ve geçmişlerden şairleri bir araya getiren ve çok dilli, çok kültürlü bir girişim olan Brüksel Şiir Kolektifi'ni (2007) kurdu. 2011'de, Belçika'da demokratik yenilik için bir platform olan, vatandaşlar zirvesi ve örgütü G1000'i başlattı. Aynı yıl PEN Vlaanderen'in başkanı oldu.

YUSUF SAMİ KAMADAN

1986 yılında İstanbul'da doğdu. Çeşitli yayın ve basın organlarında çalışan Kamadan, kariyerine TRT World'de devam etmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

DEMOKRASİ KRİZİ	9
TEŞEKKÜR	17
I - BELİRTİLER	21
Coşku ve Güvensizlik: Demokrasinin Paradoksu	21
Meşruiyet Krizi: Destek Çöküyor.....	25
Yeterlilik Krizi: Azalan Güç	29
II - TEŞHİSLER	35
Politikacıların Hatası: Popülizmin Teşhisi.....	35
Demokrasinin Hatası: Teknokrasinin Teşhisi.....	38
Temsilî Demokrasinin Hatası:	41
Doğrudan Demokrasinin Teşhisi.....	41
Seçime Dayalı-Temsilî Demokrasinin Hatası: Yeni Bir Teşhis.....	51
III - HASTALIK SEBEBİ	67
Demokratik Bir Prosedür: Kura Çekmek (Antik Çağ ve Rönesans)	67
Aristokratik Bir Prosedür: Seçimler (18. Yüzyıl).....	83
Seçimlerin Demokratikleşmesi: Sahte Bir Süreç (19. ve 20. yüzyıl).....	94

IV - ÇARELER.....	105
Kuranın Yeniden Canlanması: Müzakereci Demokrasi (20. yüzyılın sonları)	105
Uygulamada Demokratik Yenilik: Uluslararası Bir Arayış (2004–2013)	112
Gelecekte Demokratik Yenilik: Tahsis Edilen Meclisler	125
Kuraya Dayalı Bir Demokrasi Planı.....	131
İki Temsilli Bir Sistem için Zamanında Başvuru	141
SONUÇ.....	153
KAYNAKÇA.....	157
DİZİN	161

İngiltere halkı, özgür olduğu konusunda kendini kandırır. Aslında o, sadece parlamanto üyelerinin seçiminde özgürdür, çünkü yeni üye seçilir seçilmez tekrar zincire vurulur ve bir hiçliğe sürüklenir.

Jean-Jacques Rousseau,
Toplum Sözleşmesi (1762)

DEMOKRASİ KRİZİ¹

Kofi Annan

Konuşmama, Yunanistan'ın, hatta insanlığın yetiştirdiği en büyük düşünürlerden biri olan Aristoteles'in adını anarak başlamak istiyorum. Mükemmel kavrayışın timsali olan düşünür, ölümünün üzerinden 2.000 yıldan fazla bir zaman geçmiş olmasına rağmen bize, etkisini yitirmeyen bir miras bıraktı. Özellikle: "İnsan, doğası gereği politik bir canlıdır." yargısı... İnsan bir topluluğun üyesi olarak doğar, yaşar ve ölür; bu nedenle o topluluğa ait meselelerin sorumluluğunu alır; bunun tersi de geçerlidir. Aristoteles'in adına konuşmaktan onur duyuyorum ve kabul edeceğiniz üzere, birçok görüşünün Antik Çağ'da olduğu kadar bugün de geçerli olduğuna inanıyorum.

Hayatım boyunca yorulmak bilmeyen bir demokrasi savunucusu oldum, çünkü demokrasinin barışa, sağlıklı ve demokratik bir toplumun üç direği olan sürdürülebilir kalkınmaya, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygıya en elverişli siyasi sistem olduğuna inanıyorum. BM Genel Sekreteri olarak, dünya

¹ Bu giriş, Kofi Annan'ın 13 Eylül 2017'de "2017 Atina Demokrasi Forumu"nda yaptığı konuşmadan uyarlanmış ve Kofi Annan'ın izniyle kullanılmıştır.

çapında topluma dayalı demokrasiyi desteklemek için Demokrasi Günü ve BM Demokrasi Fonu'nun oluşturulmasına nezaret ettim. BM'den ayrıldıktan sonra, demokratik uygulamanın temel bileşeni olarak seçimlerin meşruiyetini desteklemeye çalışan bir grup kuruluş ve kişiyle Seçimde Dürüstlük Girişimi'ni kurdum. Kofi Annan Vakfı ve partnerleri, Latin Amerika ve Güneydoğu Asya'da demokrasinin bu bölgelerde karşılaştığı zorlukların yanı sıra halkların ideallerine bağlılığını vurgulayan bölgesel konferanslar düzenledi.

Kabul etmeliyiz ki demokrasi, bir güven bunalımı yaşıyor; sadece giderek daha iddialı rakiplerle karşı karşıya olmakla kalmıyor; aynı zamanda artan sayıda destekçisi onu ya olduğu gibi kabul ediyor ya da liyakatinden şüphe ediyor. Ekonomist Haber Alma Birimi ve Freedom House'tan Larry Diamond'ın, artan sayıda seçilmiş otoriter liderlerin ortaya çıkmasıyla birlikte dünyanın birçok yerinde demokratik özgürlüklerin tam on bir yıldır gerilediğine dair raporları üzerinde çok duruldu. Ancak demokrasinin tarihî merkezlerinde bile giderek daha düşük seviyelerde seçmen katılımıyla, siyasi partilere üyelik ile politikacılara ve kurumlara olan güvenin azalmasıyla kanıtlanan demokrasi algısında ve uygulamasında bir değişime tanık oluyoruz. Pew'e göre, Amerikan nüfusunun beşte birinden azı federal hükûmete "genellikle doğru kararı alacağı" konusunda güven duyuyor. 1958'de bu oran dörtte üçtü, ABD Kongresi oylarının %69'u olumsuzdu. Bu, demokrasinin hedefine ulaşmadığı algısına dayanmaktadır. Hükûmetler; euro krizi, göç krizi veya borç krizi gibi zorluklar karşısında güçsüz görünüyor.

Seçimler, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana neredeyse evrensel hâle geldi. Oysa seçimlerin yapıldığı birçok ülkede özgürlük ve demokrasi fiilen geriliyor. Siyasi rekabetlerin dengeleyici birer mekanizması olarak tasarlanan seçimler, gitgide siyasi şiddetin bir merkezi hâline geliyor. Bu paradoksların merkezinde

dürüstlükten yoksunluk bulunuyor. Seçimler, çoğu zaman otokratik rejimlere bir meşruiyet süsü vermekten başka bir işe yaramaz. Doğru yapılmayan seçimler, kazananlara meşruiyet, kaybedenlere güvenlik, kamuoyu için ise liderlerine ve kurumlarına güven sağlayamaz. Bu, hoşnutsuz grupları hoşnutsuzluklarını ifade etmek için daha az yapıcı başka kanallar bulmaya teşvik ettiği için yönetimleri kırılğan hâle getirir.

Bu durum; popülizmin (karizmatik bireylerin) ortaya çıkmasına veya insanların mağduriyetlerine kurumları ve yasaları uygunsuz bir şekilde reddederek radikal politikalar yoluyla basit çözümler vadeden sahte “peygamberlerin” dirilişine zemin hazırladı.

Bu zorlukları, demokrasiye yönelten faktörler nelerdir? En az üç tane görüyorum. Birincisi, ülkeler içinde artan eşitsizlik. Küreselleşmenin eşit olmayan faydaları, toplumları benzeri görülmemiş bir ölçekte kazananlar ve kaybedenler olarak ikiye bölüyor. Küresel piyasalar milyarlar yaratırken, gelişmiş ülkelerdeki orta ve çalışan sınıfların geliri durağanlaşıyor ve geçim kaynakları teknolojik değişime ve küresel rekabete karşı her zamankinden daha savunmasız hâle geliyor. Artan adaletsizlik, giderek entegre olan finansal piyasalar, küreselleşmenin kazananlarının kârlarını vergi cennetlerine yatırmalarına izin verirken orta sınıfın üzerindeki vergi yükü artmaya devam ediyor. Aristoteles, demokrasinin sürdürülebilirliği için orta sınıfın önemini vurgular. Zenginlik çok yoğun olduğunda, yönetim oligarşi karşısında savunmasız hâle gelir. Çok fazla yoksul olduğundaysa yönetim biçimi, popülizme ve düzensizliğe yol açabilir; hatta özel mülkiyetin kamulaştırdığı durumlar dahi görülebilir. Orta sınıf, bir demokrasinin belkemiğidir ve Aristoteles, bu sınıfın her zaman hem fakir hem de zenginden çok daha fazla olması gerektiğini savunmuştur. Bu nedenle orta sınıfa yönelik tehdit, siyasi sistemin kendisine yönelik bir tehdittir.